

Ollivier i Gambettà

per MARCELI DOMINGO

S'ha abrivat en mi des de fa algun temps l'afany d'investigar minuciosament en la conducta dels homes i en els esdeveniments polítics dels darrers anys del règim de Napoleó III. Es un període suggestiu per les ensenyances que enclou. Dues figures, sobretot, són simbòliques i representatives: la d'Emili Ollivier i la de Gambettà. L'una és antagònica de l'altra, i les dues demostren el mateix: que la història sap fer justícia.

Era en 1868. Napoleó III ja havia perdut el cap. Cada iniciativa seva constituïa un pas més cap a l'abís. Se li acudeix de pronunciar a Troyes un discurs pacífic i acovardit a l'hora mateixa en què el rei de Prússia llançava a Kiel una arenga bèl·lica i reptadora; s'alia amb els Borbons en el moment mateix en què el tron dels Borbons era derrocat a Espanya per un moviment revolucionari. Sol, sense prestigis polítics que el sostinguessin, se li acudeix de fer una crida en tons d'amenaça als qui creia que tenien, per llurs idees, el deure de prestar-li suport: "us crido en nom de l'autoritat obtinguda en disset anys de fortuna indubtable i de govern pròsper". Ningú no va acostar-se-li. I és que tot ço que en la França d'aquella època tenia alguna valor ja havia pres partit per l'esquerra tancada, que acabdillava Grévy i que propugnava una República governada per la burgesia, o pel grup radical de tendència més democràtica acabdillat per Gambettà. Un fet va descobrir sobtadament a Napoleó III el poder formidable dels seus adversaris: la diada del Primer de Novembre de 1868, la festa dels morts. El partit republicà té els seus morts insignes, i es disposa a honorar-los. Va destacar d'entre tots Daniel Manin, orador de paraula eloqüent, patriota i ciutadà, proscrit i màrtir, restaurador de la República veneciana. L'Imperi, davant de l'ambient de fervorositat i entusiasme que trobà la iniciativa de la manifestació, la va suspendre. Llavors hom decidí d'honorar un altre mort de nom més modest: Baudín. Baudín fou l'heroi que en una revolta, mentre estimulava els seus conciutadans a defensar l'Assemblea revolucionària, es sentí dir per una d'aquestes ànimes incapaces de dir per una d'aquestes ànimes incapaces de creure en les gestes romàntiques: "Tu lluites perquè defenses els vint-i-cinc francs; nosaltres eis teus vint-i-cinc francs no ens importen res". Llavors Baudín, anant en direcció a l'escamot de l'exèrcit que avançava, va exclamar en actitud violenta: "ara veureu com es mor per vint-i-cinc francs". Les bales li ofegaren la veu en la gorja, i caigué bocaterros. No era un home que mereixia també ésser honorat? L'Imperi intentà igualment de prohibir aquesta manifestació davant el vol que prenia. No pogué. El cementiri fou invadit, i davant la humilitat de la làpida que cobria el cos gloriós va iniciar-se una subscripció per bastir-li un monument. Els periòdics, al principi, dubtaven a publicar les llistes, temorosos d'un fracàs. El govern féu saber confidencialment que perseguiria els periòdics que les publicuessin. Llavors els periòdics es decidiren a tot; i no foren tan sols els d'esquerra, sinó de totes les tendències, els més importants i llegits, els qui oferiren llurs columnes. Hom obrí procés. De res no valgué. Tots els homes que tenien a França un valor en la literatura, en la ciència, en la política, es subscriverien públicament. Napoleó III intentà de compren-

dre tota la transcendència d'aquell Primer de Novembre, dia dels morts, que li provava no solament la seva solitud en el país, sinó l'hostilitat de les classes més qualificades. Prometé, desesperat, entrar a una època de reformes liberals. I un home va prestar-se a sostenir l'Imperi quan tota França es pronunciava contra seu: Emili Ollivier. Era republicà o declarava ésser-ho. Defensava el Dret. Es mostrava partidari dels principis democràtics. Què l'impulsava a convertir-se en el sostenidor d'un règim que estava definitivament aterrat? La vanitat, en ésser l'únic, de poder ésser el senyor? El temor de ço que podia esdevenir-se si l'Imperi desapareixia? La creença que el país no el constituïen els qui s'havien prosternat davant la tomba de Baudín? El convenciment sincer que no hi havia elements suficients per sostenir la República?

De res no va valer-li ni per una banda el contenir la premsa, empresonar Rochefort i mantenir l'exili de Víctor Hugo, ni, per una altra, crear el "senatus-consulto" que transformés l'Imperi en una Monarquia Constitucional. El descontentament interior era cada dia més viu; sorgí després del conflicte internacional, del qual Ollivier digué que n'acceptava tota la responsabilitat "amb el cor lleuger". Cor lleuger? Possiblement, en aquesta frase hi havia la definició de les característiques espirituals d'Ollivier. Cor lleuger. Si hagués tingut un cor fort, no hauria estat al costat de Napoleó III, sinó de Gambettà. Al costat de Gambettà, que era estar amb la França que volgué ésser i amb les exigències que imposava a França la història.

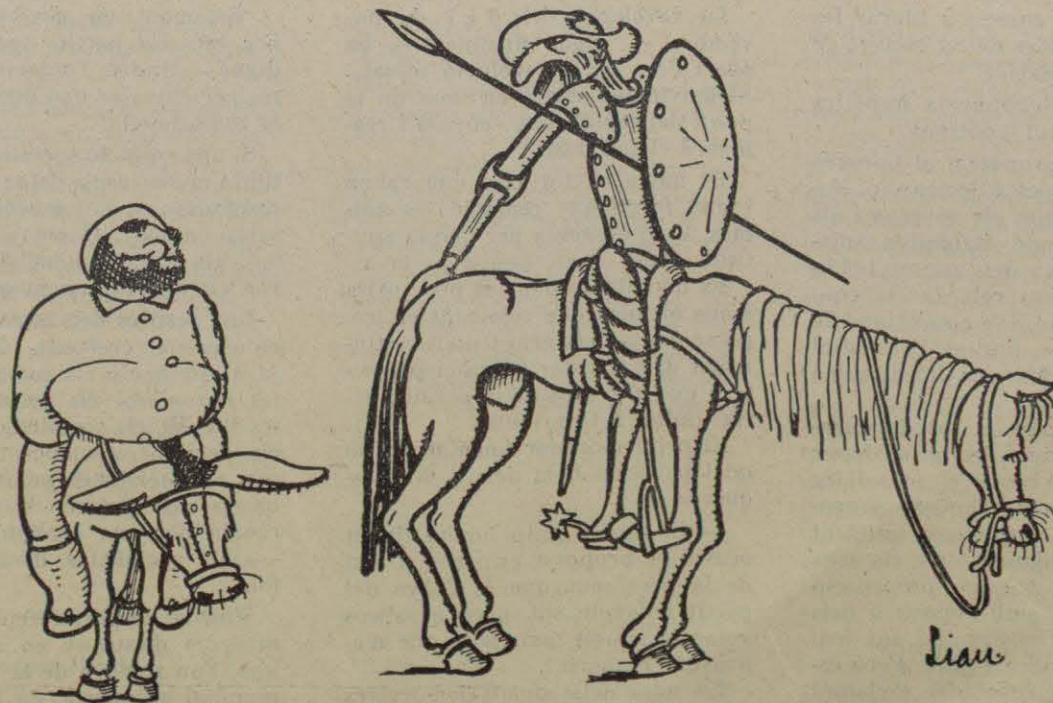
Gambettà fou el cor fort. Més fort que el cor del seu poble. Que aquest és el destí dels homes-guies: anar endavant quan el poble segueix i anar endavant, amb més empena encara, quan el poble no es decideix a seguir. "Avança, avança, que la ve vindrà després", digué d'Alembert. Què li importava a Gambettà que el plebiscit de 1870 donés set milions de sufragis a l'Imperi i només un milió i mig a la República? Ell sabia que el poble rectificaria. No va trigar. Alguns mesos més tard, la destrucció de les tropes imperials va demostrar que l'Imperi, creat per l'exèrcit, no es sostenia sinó per l'exèrcit. Què hauria esdevingut si en aquell

moment, en què el poble adquirí una consciència clara de la seva situació dramàtica, Gambettà i els qui com ell representaven la continuació de l'obra iniciada en 1789, haguessin aparegut al costat de Napoleó III, intentant de sostenir-lo? Rutinàries les masses franceses; deprimides, possiblement, per la dilatada època de tensió que havien viscut; atemoritzades per l'assaig de 1848; suggestionades, tal vegada, per la llússor del bonapartisme; rosegades per aquella absència de ciutadania activa que caracteritza els latins, tan disposats a què hom els governi i a no voler governar-se, sostenien qui volien aterrar. Gambettà sabé ésser la veu i el gest que mancava, i obrí camins a la història. Sabé ésser superior als francesos. Ja que Ollivier no sabé ascendir a Gambettà, Gambettà volgué no descendir a Ollivier. Per Ollivier acabà de derruir-se Napoleó, i amb Napoleó va ensorrar-se Ollivier definitivament; per Gambettà s'incorporà França amb la República, i amb la República obtingué Gambettà els cims de la glòria.

Què resta d'Ollivier? No res. Hagué de fugir de França. Tornà, i no obtingué un sol sufragi. Intentà d'entrar a l'Acadèmia ocupant el lloc de Lamartine, i la protesta popular l'impedí de llegir el discurs. No té un sol monument que el recordi; hom no ha escrit sobre ell una pàgina exculpària. Avui hom recorda Napoleó III per unir aquest nom a Sedan, i Sedan per a ésser considerat com l'epísodi de major ludibri d'un Estat i d'un poble. Ollivier, amb Napoleó, va unit a Sedan. Sedan que no és la batalla bèl·lica perduda, sinó el triomf de la batalla civil. Què resta de Gambettà? Restà la paraula meravellosa, el gest heroic, la visió profètica. Restà, sobretot, aquesta França, la França d'avui, que en 1918, amb la República, pogué liquidar l'afronta que en 1870, amb la Dictadura, sofrí.

Aquest número ha passat per la censura

Amb motiu del 27 aniversari de la mort del gran patrici Pi i Margall, publicarem, en el pròxim número, articles dels nostres millors col·laboradors. Creiem que serà l'homenatge més apropiat a la seva memòria.

—Creu-me, amic Xanxo, que després d'haver llegit el llibre d'en Vallès, sempre tinc por de quedar-me curt quan arribo al capítol LXXII.

SUMARI

Ollivier i Gambettà, per Marcel Domingo.
Catalunya i el Socialisme, per J. Lluhi i Vallescà.

Un discurs de Jean Jaurès.

De bibliografia catalana. — Impressions impremeditades, per Cecili Gasòliba.

La Nova Generació.

Mes de novembre, per Josep Fontbernat.
Els catalans de París.

Rússia i el liberalisme, per Joan Sardà.

La vida del treball. — Contra l'explotació.
Barracòpolis, cintura de Barcelona, per N. Molins i Fàbrega.

Pensaments

Contra l'herència de les guerres civils, per Jordi Arquer.

Ecos, Resum de la setmana, fulletó, Revista de premsa, els amics de L'OPINIÓ, notes, etc.

Caricatures diverses.

Catalunya i el socialisme

per J. LLUHI I VALLESCA

La posició de la majoria dels intel·lectuals i polítics catalans — i fins i tot de les masses obreres catalanes — davant del socialisme, és deplorable. No representa solament un retard considerable respecte els demés pobles cultes d'Europa. Representa, també, un descoïnexament quasi absolut del problema bàsic de la política moderna.

Dies enrera Rovira i Virgili, des de "La Nau", indicava la conveniència que tothom es defineixi políticament. Aquesta conveniència, que potser, millor, és un deure d'honestetat dels homes representatius, no és d'avui que es fa sentir. Fa molts anys que es practica el procediment d'encobrir amb el pavelló la mercaderia. Tots els problemes que tenen plantejats els pobles han estat, a casa nostra, deixats a segon terme, en mèrits d'una pretesa solidaritat pairal. ¿No hauria estat millor plantejar el problema des d'un altre estadi? ¿No sembla més lògic considerar que la solució d'un problema social, o col·lectiu, o pairal, està determinada pel triomf d'una o altra ideologia de les que, en els nostres temps, es disputen la primacia en tot el món civilitzat?

Personalment la meua contestació serà tan clara com definida. En l'actual estat evolutiu de la civilització, e. problema de les opressions entre pobles no pot resoldre's mentre perduri el règim capitalista. Si per motius completament imperialistes un poble — Polònia, per exemple —, recobra la llibertat, per motius també completament imperialistes un altre poble — Nicaragua, per exemple —, perd la seva llibertat. Ultra això, ningú que tingui un mínim sentit de la realitat no negarà que qualsevol poble petit està exposat a perdre la seva personalitat si un bon matí té la pega de descobrir una excel·lent regió petrolífera.

**

Deia Pi i Margall, a últims del segle passat, que el problema cabdal del segle present, la revolució que aquest realitzaria, el pas endavant que la humanitat hauria de donar, era la resolució del problema de justícia social. En aquesta, com en moltes altres coses, l'afirmació de Pi ha estat profètica. Avui, al món, totes les ideologies i tota la política giren a l'entorn d'aquesta realitat.